

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝
Շրջակա միջավայրի նախարար
Հակոբ Սիմիդյան

«21» 02 2023թ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ № 0024 - 23

Ձեռնարկողը՝

«ՄՆԱՏ» ՍՊԸ

Ք. Թալին, Թումանյան փ., 15 շ., 29 բն.,

Գործունեությունը՝

Արագածոտնի մարզի Թալին-1 փուֆերի հանքավայրի
օգտակար հանածոյի արդյունահանման շրջակա
միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման
հաշվեկարգություն

Ք. Թալին

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի
տնօրենի պարտականությունները կատարող՝

Խաչիկ Մարտիրոսյան

Առդիր եզրակացությունը՝ 10 թերթ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ № 0024-23

« 21 » 02 2023թ.

Արագածոտնի մարզի Թալին-1 տուֆերի հանքավայրի օգտակար
հանածոյի արդյունահանման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
գնահատման հաշվետվություն

Ձեռնարկող՝

«ՄՆԱՏ» ՍՊԸ

Ներկայացված նյութեր՝

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
նախնական գնահատման հայտ
/Ա կատեգորիա/

Գտնվելու վայրը՝

Արագածոտնի մարզ, Թալին համայնք

Ներածական մաս. Հանքավայրը գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզում Թալին քաղաքի
կենտրոնից մոտ 2.4կմ հյուսիս-հյուսիս-արևելք: Վարչատարածքային բաժանման տեսակետից
հանքավայրի տարածքը ներառված է Թալին խոշորացված համայնքի սահմաններում:
Հանքավայրի մոտակա բնակավայրերն են Թալին քաղաքը, Եղնիկ, Շղարշիկ և Կաթնաղբյուր
գյուղերը: Թալին-1 տուֆի հանքավայրի պաշարները A կարգով 517.97հազ.քմ քանակով,
բլոկների 37.5% միջին ելքով հաստատվել է ՀՀ տարածքային կառավարման և
ենթակառուցվածքների նախարարի 24.12.2021թ. N2554-Ա հրամանով: Հաստատված
պաշարները դիտարկել որպես ուղիղ կտրվածքի պատքարի /ԳՕՍՏ 4001-2013 «Պատքար
լեռնային ապարներից»/ արդյունահանման հումք:

Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության
մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդվածի, 4-րդ մասի, 2)-րդ կետի գ. ենթակետի՝ դասակարգվում է «Ա»
կատեգորիայի գործունեության տեսակ:

Նկարագրական մաս. Բացահանքի օտարման տարածքը կազմում է 4,3հա, նրա
սահմանների մեջ ներառված տուֆերի հաշվեկշռային պաշարների քանակը 517.97հազ.իսմ,
կորզվող պաշարները՝ 450950իսմ: Բացահանքերի ծառայման ժամկետն ընդունված է մինչև
18,5 տարի: Բացահանքերի տարեկան արտադրողականությունը ըստ տուֆերի կորզվող
զանգվածի ընդունված է 25,0 հազ.իսմ: Սույն նախագծով նախատեսվում է՝

Նախագծվող բացահանքի վերջնական եզրագծի պարամետրերն են՝ բացահանքի առավելագույն երկարությունը 400մ, բացահանքի առավելագույն լայնությունը 140մ, բացահանքի առավելագույն խորությունը (ամենաբարձր և ամենացածր նիշերի միջև եղած տարբերությունը)՝ 33,2մ, բացահանքի օտարման մակերեսը՝ 4,3հա, տուֆերի հաշվեկշռային պաշարների քանակը՝ 517.97հազ.խմ, տուֆերի կորզվող պաշարները՝ 450950խմ, մակաբացման ապարների ծավալը՝ 92255խմ: Ելնելով հանքավայրի բնակլիմայական և լեռնատեխնիկական պայմաններից և համաձայն շինանյութերի արդյունաբերության ձեռնարկությունների նախագծման տեխնոլոգիական նորմերի, նախատեսվում է հանութային աշխատանքներն իրականացնել շուրջտարի, տարեկան 260 աշխատանքային օր, օրական մեկ 8 ժամ տևողությամբ հերթափոխով աշխատանքային ռեժիմով: Բացահանքում տարեկան արդյունահանվող պաշարները ըստ առաջադրանքի կազմում են 25000խմ տուֆային զանգված, իսկ տարեկան մարվող պաշարը՝ 28000խմ: Բացահանքերի շահագործման ժամանակ օգտակար հաստաշերտի նախագծային կորուստները պայմանավորված են օգտակար հաստաշերտի տեղադրման պայմաններով և շահագործման տեխնոլոգիայով: Դրանք ընդհանուր հանքային կորուստներ են, որոնք բնամասերի տեսքով մնում են բացահանքի կողերում և հատակում: Այդ կորուստները կազմում են 67020խմ կամ 12,9%:

Թալին-1 տուֆերի հանքավայրի ապարները ներկայացված են արտավիժված ապարների միասնական հաստվածքով: Հանքավայրի լեռնաերկրաբանական պայմանները բնութագրվում են հետևյալ տվյալներով: Մակաբացման ապարները ներկայացված են հողային փխրուն-բեկորային դելյու-վիալ առաջացումներով և հողմնահարված, ճեղքավորված տուֆերով (փուշտա): Մակաբացման ապարների միջին հզորությունը կազմում է 2.12մ, այդ թվում՝ փխրուն-հողային՝ 0.29 մ և ժայռային՝ 1.83մ: Տուֆերի օգտակար հաստվածքն ուսումնասիրվել է ամբողջ հզորությամբ, մինչև հիմնատակող ապարները՝ խարամացված տուֆեր և ավազակավեր: Օգտակար հաստվածքի միջին հզորությունը 11.88մ (9.8-13.4մ) է: Տուֆերը ներկայացված են մեղմաթեք (5-8°) դեպի հարավ-արևելք անկող շերտածն կուտակի տեսքով և թույլ խախտված են անջատման, հազվադեպ՝ տեկտոնական ծագման ճեղքերով: Տուֆերի հաստվածքը մերձմակերեսային մասում ուժեղ ճեղքավորված և հողմնահարված է, իսկ խորքում ներկայացված է թույլ ճեղքավորված, միաձույլ, թարմ ապարներով: Մակաբացման ապարների ծավալը հանքավայրում կազմում է 92432խմ, այդ թվում փխրուն բեկորային՝ 12644խմ: Մակաբացման միջին գործակիցը կազմում է 0.20խմ/խմ: Մակաբացման ապարները նախատեսվում է հեռացնել բուլդոզեր փխրեցուցիչի օգնությամբ, առանց հորատապայթեցման աշխատանքների կիրառման: Ուղիղ կտրվածքի պատքարի անջատումը լեռնազանգվածից կատարվելու է մեքենայացված եղանակով: Հրաբխային տուֆերի արդյունահանման տեխնոլոգիական սխեման ընդգրկում է նաև տրանսպորտային միջոցների մեջ շինարարական քարի բարձման պրոցեսը: Ամփոփելով վերը շարադրվածը, կարելի է եզրակացնել, որ Թալին-1 տուֆերի հանքավայրի լեռնաերկրաբանական և լեռնատեխնիկական պայմանները բարենպաստ են բաց եղանակով մշակման համար:

Օդային ավազանի աղտոտվածության մոնիթորինգային աշխատանքները կատարվում են ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» (ՀՄԿ) ՊՈԱԿ-ի կողմից: Հաշվի առնելով այն, որ Թալին համայնքում մթնոլորտային օդի աղտոտվածության դիտարկումները բացակայում են, ուստի բերվում են օդային ավազանի ֆոնային կոնցենտրացիաների հաշվարկային արժեքներն՝ ըստ բնակչության:

Հայէկոմոնիթորինգ ձեռնարկ-ուղեցույցի համաձայն մինչև 10 հազար բնակչությամբ բնակավայրերի համար, որոնց թվին է պատկանում Թալին համայնքը, օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշներն են՝ փոշի՝ 0.2 մգ/խմ, ծծմբի երկօքսիդ՝ 0.02 մգ/խմ, ազոտի երկօքսիդ՝ 0.008 մգ/խմ, ածխածնի օքսիդ՝ 0.4 մգ/խմ: Նախատեսվող գործունեության տարածքում և տարածքին կից մակերևութային ջրային հոսքեր չկան: Տարածքի հիմնական ջրային միավորը Սելավ Մաստարան է՝ Սևջուր գետի աջ վտակը: Գետի երկարությունը 98 կմ է, ավազանը՝ 1580 քկմ: Սկիզբ է առնում Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջից, մոտ 2500 մ բարձրությունից: Հոսում է դեպի հարավ, ապա՝ հարավ-արևելք: Վերին հոսանքում հունն ունի մինչև 30 մ խորություն: Մնուցումը գերազանցապես անձրևային է: Ունի անկայուն, սելավային ռեժիմ, երբեմն ցամաքում է (30-50 օր): Հայտնի է 2-3 տարին մեկ կրկնվող ուժեղ ցեխաբարային սելավներով: Հանքավայրի տարածքից ավելի քան 1.05 կմ հեռավորության վրա անցնում են Սելավ Մաստարայի համակարգին պատկանող երկու ձորակ: Հանքավայրի տարածքից մոտ 10-15 մ արևմուտք անցնում է 5-6 մ խորությամբ ձորակ, որում ժամանակավոր ջրային հոսք ձևավորվում է միայն գարնանն ու աշնանը՝ տեղումների հետ կապված: 2021 թվականի դեկտեմբերին, երբ կատարվում էր հայցվող տարածքի դիտազննում, ձորակը անջուր էր, ջրերի որակի ուսումնասիրության համար նմուշառում կատարել հնարավոր չէր: Հանքավայրի տարածքից մոտ 0.67 կմ դեպի արևմուտք գտնվում է Թալին-1 ջրամբարը, որը սնվում է Թալինի ջրանցքից, ճնշումը՝ 100 մ, հզորությունը 2.2 խմ/վրկ, ոռոգում է 859 հա տարածք: Հանքավայրի երկրաբանական ուսումնասիրության ժամանակ անցած հորատանցքերով հետազոտվել են նաև տարածքի հիդրոերկրաբանական պայմանները: Հորատանցքերով ստորգետնյա ջրեր չեն հայտնաբերվել: Ստորերկրյա ջրերի բացակայությունը պայմանավորված է տեղամասի տարածքի երկրաբանական և գեոմորֆոլոգիական առանձնահատկություններով: Հանքավայրի տուֆերը աչքի են ընկնում իրենց բարձր ջրաթափանցելիությամբ: Հանքավայրի շրջանում մթնոլորտային տեղումների տարեկան միջին քանակը չի գերազանցում 625 մմ-ը, որոնք ներծծվելով տուֆերի և այլ հրաբխային ապարների ճեղքերով ու ծակոտիներով, բեռնաթափվում են շրջակա ձորակներում: Հաշվի առնելով տուֆերի բարձր ջրաթափանցելիությունը և տարածաշրջանում շահագործվող հանքավայրի աշխատանքային փորձը, կարելի է ենթադրել, որ ապագա բացահանք ներթափանցվող մթնոլորտային տեղումները արագ կենթարկվեն բնական դրենաժի: Հանքավայրի շրջանը գործնականում անտառազուրկ է: Տարածված են շագանակագույն, բարձրադիր գոտում նաև՝ քարքարոտ սակավազոր սևահողերը, ծածկված հացազգի, տարախոտահացազգի, երբեմն մարգագետնատափաստանային բուսականությամբ: Բուն հանքավայրի տարածքը ներկայացված է մուգ-շագանակագույն հողերով: Դրանց մակերեսային քարքարոտությունը կազմում է 48.9%: Հողերը ձևավորվել են տիպիկ չոր տափաստանային բուսականության տակ, հրաբխային ապարների հողմահարված նյութերի, ինչպես նաև տեղակուտակ, ողողաբերուկ և հեղեղաբերուկ գոյացումների վրա: Հողերը պարունակում են մեծ քանակությամբ կարբոնատներ՝ մինչև 10-25%, որն առաջ է բերում հողերի ցեմենտացիա և քարացում: Հողը և փխրուկաբեկորային մայրատեսակը հարուստ են հողալկալի մետաղներով, ֆոսֆորական թթվով և կալիումով: Անմշակ հողերում ստրուկտուրան խոշոր կնձիկային է: Հանքավայրի տարածքից վերցված նմուշում արձանագրվել է Al 45238 մգ/կգ, Si 112897 մգ/կգ, P 835.2 մգ/կգ, S 1435 մգ/կգ, K 13554.8 մգ/կգ, Ca 6876 մգ/կգ, Mn 1837.5 մգ/կգ:

Թալին-1 տուֆերի հանքավայրի շրջանին բնորոշ են կիսաանապատային և լեռնատափաստանային լանդշաֆտները՝ հացազգային և տարախոտահացազգային բուսականությամբ: Հանքավայրի տարածքը ուսումնասիրվել է երթուղիներով՝ ՀՀ բույսերի կարմիր գրքում գրանցված տեսակներ հայտնաբերելու նպատակով: Հանքավայրի տարածքում այս բուսատեսակները չեն դիտարկվել: Հայցվող տարածքում խոշոր կենդանիների վերգետնյա և ստորգետնյա բներ, որջեր չեն դիտարկվել, սակայն առկա են կրծողների բներ:

Թալին-1 տուֆերի հանքավայրի կամ հարակից տարածքներում բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ՝ ազգային պարկեր, արգելոցներ, արգելավայրեր և այլն, չկան: Հանքավայրի, ինչպես նաև մոտակա Թալին, Եղնիկ, Կաթնաղբյուր բնակավայրերի տարածքում բնության հուշարձաններ հաշվառված չեն: ՀՀ կառավարության 2007 թվականի մարտի 15-ի թիվ 385-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ Արագածոտնի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկը: Հուշարձանները գտնվում են հանքավայրի տարածքից 496մ-ից 5100մ հեռավորության վրա, հետևաբար տուֆերի արդյունահանման աշխատանքները պատմամշակութային հուշարձանների իրավիճակի վրա որևէ ազդեցություն չեն ունենալու:

Հանքավայրի տարածքի երկրաձևաբանական կառուցվածքը բացառում է սողանքային երևույթների ձևավորումը: Մոտակա հայտնի սողանքային մարմինը գտնվում է հանքավայրի տարածքից մոտ 10կմ հյուսիս-արևելք՝ Ջովասար գյուղի մոտակայքում: Ըստ ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2020 թվականի դեկտեմբերի 28-ի «Երկրաշարժադինացկուն շինարարություն. նախագծման նորմեր» N102-Ն հրամանի՝ հայցվող տարածքը գտնվում է 1-ին սեյսմիկ գոտում, որտեղ գրունտի հորիզոնական արագացման մեծությունը կազմում է 300 սմ/քվ կամ 0.3g:

Մթնոլորտային օդի վրա նախատեսվող արդյունահանման աշխատանքների ազդեցության գնահատումը կատարվել է հաշվի առնելով բացահանքի շահագործման տեխնիկական բնութագրերը, տեղանքի ռելիեֆը, աշխատանքների շրջանի ֆիզիկա-աշխարհագրական և կլիմայական պայմանները:

Համաձայն ՄՆ 245-71 սանիտարական նորմերի՝ շինանյութ հանդիսացող ոչ մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանման ձեռնարկությունների համար սահմանված է 50մ սանիտարական պահպանության գոտի: Թալին բնակավայրի մոտակա բնակելի տարածքները գտնվում են հանքավայրից 0.44կմ հեռավորության վրա: Այս հեռավորությունը ավելի քան 8 անգամ գերազանցում է սահմանված սանիտարական պահպանության գոտու չափերը: Համաձայն ՀՀ կառավարության 2012 թվականի դեկտեմբերի 27-ի N1673-Ն որոշման՝ տեղանքում մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունն ստացվում է Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի նախարարության կայքից: Եթե տվյալ բնակելի տարածքի համար համապատասխան տեղեկատվությունը ֆոնային աղտոտվածության վերաբերյալ բացակայում է, ապա 250000 մարդուց պակաս բնակելի տարածքների համար ֆոնային աղտոտվածության խտություններն ամենատարածված աղտոտող նյութերի համար ընդունվում են՝ ծծմբի երկօքսիդի համար՝ 0.1 մգ/խմ, ազոտի օքսիդների համար՝ 0.03 մգ/խմ, ածխածնի օքսիդի համար՝ 1.5 մգ/խմ, չտարբերակված անօրգանական փոշու համար՝ 0.2 մգ/խմ: Բացահանքի շահագործման

ընթացքում ստորգետնյա ջրային ռեսուրսների վրա ազդեցություններ գրեթե չեն դրսևորվելու, քանի որ հանքավայրում գրունտային ջրերի հորիզոններ չկան:

թափոն դիտարկվում են միայն փուշտան: Համաձայն ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006 թվականի հոկտեմբերի 26-ի N342-Ն և 2015 թվականի օգոստոսի 20-ի N244-Ն հրամանների՝ բաց եղանակով օգտակար հանածոների արդյունահանումից առաջացած փխրուն մակաբացման ապարները հաշվառվել են 34000120 01 99 5 ծածկագրով, իսկ ժայռային մակաբացման ապարները՝ 34000110 01 99 5 ծածկագրով: Դրանք դասվել են վտանգավորության 5-րդ դասին, այսինքն՝ ոչ վտանգավոր ընդերքօգտագործման թափոններ են: Հանքաքարի արդյունահանման տեխնոլոգիական գործընթացի հետ կապված ձևավորվում են մի շարք արտադրական թափոններ, այդ թվում՝ բանեցված դիզելային յուղեր՝ 54100203 02 03 3, բանեցված շարժիչների յուղերի թափոններ՝ 54100201 02 03 3, յուղոտված լաթեր՝ 58200600 01 01 4, կազմակերպության կենցաղային տարածքներից առաջացած չտեսակավորված աղբ՝ 91200400 01 00 4, բանեցված անվադողեր՝ 57500200 13 00 4:

Բացահանքում աշխատանքների անբարենպաստ ներգործություն ունեցող գործոններից մեկը առաջացող աղմուկն է: Հատկապես կարևորվում է աղմուկի մակարդակի ուսումնասիրությունն ու գնահատումը մոտակա Թալին բնակավայրի տարածքում: Ըստ գործող նորմատիվ պահանջների, աղմուկի թույլատրելի մակարդակը բնակելի գոտում կազմում է 45 դԲԱ: Աղմուկի ազդեցությունը ազդակիր Թալին բնակավայրում գնահատելու նպատակով կատարվել են հետևյալ հաշվարկները: Տեղամասի տարածքում աղմուկի առաջացման աղբյուրներն են՝ բացահանքի տարածքում կատարվող արդյունահանման աշխատանքները, տուֆերի բարձման և տեղափոխման աշխատանքները, լցակույտի ձևավորումը, ճանապարհներին տրանսպորտի տեղաշարժը: Հանքավայրում գումարային հաշվարկային ծայնային բնութագիրը՝ LAէկվ ընդունված է 65դԲԱ:

Բացահանքի շահագործման ազդեցության վերահսկման նպատակով նախատեսված են բնապահպանական մշտադիտարկումներ՝ անօրգանական փոշի, ծխագազեր՝ նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, շաբաթական մեկ անգամ՝ 24 ժամ տևողությամբ, հողային ռեսուրսներ՝ նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, տարեկան մեկ անգամ, բաց ջրավազաններ՝ նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, շաբաթական մեկ անգամ, Աղմուկ և թրթռումներ՝ չափիչ սարքերի կիրառում, տարեկան մեկ անգամ, Բուսական ծածկ և կենդանական աշխարհ՝ դիտողական զննում, երթուղիներ, ֆոտոթակարդներ, հետքերի, սննդի մնացորդների և էքսկրեմենտների զննում, տարեկան մեկ անգամ, թափոններ՝ տեսողական զննում, նյութերի ճշգրիտ տեսակավորում և պիտակավորում, գործող կանոնակարգերի և թափոնների կառավարման պլանի պահպանում: Մշտադիտարկումների իրականացման նպատակով տարեկան կտրվածքով նախատեսվում է մասնահանել մոտ 150.0հազ.դրամ:

Բացահանքի աշխատանքների և շահագործման ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունները կանխարգելելու և մեղմելու նպատակով մշակվել են բնապահպանական միջոցառումների ծրագիր ուղղված՝ մթնոլորտային օդի, հողային, ջրային ռեսուրսների, կենսաբազմազանության պահպանությանը, այդ թվում՝

Բացահանքի նախագծային լուծումները նախատեսում են մի շարք բնապահպանական միջոցառումներ, որոնք թույլ կտան նվազեցնել ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա բացահանքի շինարարության և շահագործման ընթացքում: Մթնոլորտային օդի պահպանության միջոցառումներ՝

- լեռնային տեխնիկայի շարժիչների վառոցքները պետք է լինեն կարգավորված, ինչը կնվազեցնի մթնոլորտ արտանետվող գազերի քանակը,
- լեռնային տեխնիկայի և ավտոինքնաթափերի շարժիչների գազերի արտանետման վրա տեղադրված են կատալիտիկ չեզոքացուցիչներ, ինչը թույլ է տալիս կրճատել գազերի արտանետումները մթնոլորտ,
- տաք և չոր եղանակին բեռնվող լեռնազանգվածը, արտադրական հրապարակը, մերձատար ճանապարհները ջրցանվում են, ինչը թույլ է տալիս կրճատել փոշու արտանետումները,
- ներհանքային ճանապարհների բարեկարգման ուղղությունների և մեթոդների կիրառելիության ուսումնասիրություն՝ խճապատում մակաբացման շերտի ապարներով, ինչը թույլ կտա կրճատել փոշեգոյացման ծավալները,
- լցակույտի մակերեսների, խախտված տարածքների ընթացիկ ռեկուլտիվացիա, ինչը կկրճատի լցակույտի մակերեսից փոշու բնական տարուքի ծավալները,
- մթնոլորտային օդում փոշու և աղտոտող նյութերի պարբերական մոնիթորինգի իրականացում, ստացված տվյալների վերլուծություն, ըստ անհրաժեշտության բնապահպանական միջոցառումների վերանայում,
- արտադրական տարածքի կանաչապատում արագ աճող ծառատեսակներով կամ թփերով:
Անբարենպաստ օդերկութաբանական պայմանների ժամանակահատվածում (քամու արագության նվազման, անհողմության, մառախուղի առաջացման դեպքերում), հնարավոր են աղտոտող նյութերի մերձգետնյա կոնցենտրացիաների բարձրացումներ ցրման վատացման հաշվին: Անբարենպաստ օդերկութաբանական պայմանների ժամանակ նախատեսվում են արտանետումների նվազեցմանն ուղղված միջոցառումներն՝
I ռեժիմ՝ նախատեսվում է արտանետվող նյութերի կոնցենտրացիաների կրճատումը 15-20 %-ով, կատարելով հետևյալ միջոցառումները՝
- ուժեղացնել հսկողությունը բացահանքում տարվող աշխատանքների նկատմամբ,
- թույլ չտալ տեխնիկայի և սարքավորումների գերբեռնված աշխատանք,
- բացահանքի ճանապարհների ջրցանում փոշու արտանետումների նվազման համար:
Անբարենպաստ օդերկութաբանական պայմանների տևական ներգործության և կատարված միջոցառումների անբավարարության դեպքում անհրաժեշտ է անցնել բացահանքի II և III ռեժիմով աշխատանքին: II ռեժիմ՝ միջոցառումները կնպաստեն արտանետումների նվազմանը մոտ 20-40 %-ով՝
- ավելացնել ջրցանման ծավալը բացահանքի ճանապարհներում և լցակույտում,
- կրճատել հանույթաբարձման աշխատանքները,
III ռեժիմ՝
- դադարեցնել արդյունահանման աշխատանքները:
Ջրային ռեսուրսների պահպանության միջոցառումներ՝
- ճանապարհների խճապատում, ինչը կնվազեցնի փոշեգոյացումը և հնարավորություն կտա կրճատել տեխնիկական ջրի ծախսը, հետևաբար և ջրառը,
- բացահանքի շահագործման արդյունքում առաջացող արտադրական կեղտաջրերի հավաքում անթափանց հորի մեջ, հետագա դատարկումը կազմակերպել մասնագիտացված ընկերության ուժերով,
- հարակից ձորակի ջրերի պարբերական մոնիթորինգի իրականացում, ստացված տվյալների վերլուծություն, ըստ անհրաժեշտության բնապահպանական միջոցառումների վերանայում:

Հողային ռեսուրսների պահպանության միջոցառումներ՝ բացահանքի լցակույտ առաջացնող ապարները 374100խմ ընդհանուր ծավալով ներկայացված են փխրուն ապարներով 12621խմ, փուշտայից 79634խմ և արտադրական թափոններից 281845խմ քանակներով: Բացահանքի 1682,4մ նիշ ունեցող հորիզոնի շահագործումը ներառյալ իրականացվում է արտաքին լցակույտաառաջացում: Արտաքին լցակույտ են տեղափոխվում 151355խմ ընդհանուր ծավալով ապարներ, այդ թվում՝ փխրուն ապարներ 8677խմ, փուշտա 54768խմ և արտադրական թափոններ 87910խմ քանակներով: Արտաքին լցակույտը ձևավորվում է բացահանքի հարավ-արևելյան մասում: Լցակույտի մակերեսի շուրջ 0.5հա ժամանակավոր տեղադրվում է հանքավայրի տարածքում: Արտաքին լցակույտի մակերեսը կազմում է հատակում 1.65հա է, վերևի հարթակինը 1.09հա, բարձրությունը 10մ:

Բացահանքի 1682,4մ նիշ ունեցող հորիզոնից ներքև շահագործմանը զուգընթաց իրականացվում է ներքին լցակույտաառաջացում: Ներքին լցակույտ են տեղափոխվում նաև արտաքին լցակույտի ապարները:

Շահագործման ավարտից հետո եռնատեխնիկական ռեկուլտիվացիայի /հարթեցման/ են ենթարկվում բացահանքը 3.8հա մակերեսով և արտադրական հրապարակը 0.03հա մակերեսով, ընդամենը 3.83հա: Մակերևութների հարթեցումը նախատեսվում է կատարել բուլդոզերով: Աշխատանքների ընդհանուր տևողությունը կազմում է 50ժամ: Լեռնատեխնիկական ռեկուլտիվացիայից հետո իրականացվելու է բիոլոգիական ռեկուլտիվացիա, որի համար նախատեսվում է 100000դրամ 1հա մակերեսի համար: Ընդհանուրը կլինի 383000դրամ: Ամբողջ ռեկուլտիվացիայի արժեքը կկազմի 2186100դրամ: Այդ գումարը հատկացվելու է շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխին ՀՀ կառավարության 21.10.2021թ. N1733-Ն որոշմամբ սահմանված ընթացակարգով:

Պատճառաբանական մաս. Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի վարչական ղեկավարի նստավայրում օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, իրականացվել են հանրային քննարկումներ, որոնց ընթացքում տեղական ինքնակառավարման մարմինները և հասարակայնությունը հավանություն են տվել նախատեսվող գործունեությանը: Փորձաքննական գործընթացին մասնակցել են շրջակա միջավայրի նախարարության ստորաբաժանումները, առողջապահության, արտակարգ իրավիճակների, կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի, կադաստրի կոմիտեն, Արագածոտնի մարզպետարան: Ծրագրի իրականացման արդյունքում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները հիմնականում պայմանավորված կլինեն աշխատանքների իրականացմամբ, որոնք կկրեն ժամանակավոր բնույթ և ազդեցությունները կլինեն թույլատրելի նորմայի սահմաններում:

Փորձաքննական պահանջներ

- Հանքարդյունահանման աշխատանքների իրականացման ընթացքում անհրաժեշտ է առաջնորդվել ՀՀ կառավարության 22 փետրվարի 2018 թվականի 191-Ն որոշման պահանջներով, շրջակա միջավայրի բաղադրիչների /մթնոլորտայի օդ, հողային ծածկույթ, կենսաբազմազանություն/ մշտադիտարկումների արդյունքների տարեկան հաշվետվությունը նշված որոշմամբ սահմանված ժամկետներում և ձևաչափով ներկայացնել լիազոր մարմին:

- Հանքավայրի շահագործման ընթացքում անհրաժեշտ է ապահովել և պահպանել բնապահպանական կառավարման պլանում և մշտադիտարկման ծրագրում նախատեսված միջոցառումների իրականացմանը:
- Անհրաժեշտ է ապահովել հայտում ամրագրված ռեկուլտիվացիայի աշխատանքների իրականացումը:
- ՀՀ կառավարության 2002 թվականի ապրիլի 20-ի «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնման և օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» N438 որոշմամբ հաստատված կարգի 43-րդ կետի համաձայն, աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից անհրաժեշտ է դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ տեղեկացնել լիազորված մարմին՝ համապատասխան պահպանական միջոցառումներ իրականացնելու համար:
- Աշխատանքների կատարման ընթացքում անհրաժեշտ է պահպանել առողջապահության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրամանով հաստատված սանիտարական կանոնների և նորմերի պահանջները:

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՄԱՍ

«ՄՆԱՏ» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված Արագածոտնի մարզի Թալին-1 տուֆերի հանքավայրի օգտակար հանածոյի արդյունահանման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ տրվում է դրական եզրակացություն՝ վերը նշված փորձաքննական պահանջների պարտադիր կատարման պայմանով:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ
գլխավոր մասնագետ՝

Վարդան Հարությունյան